

Sprawozdanie

komisji prawniczej o prośbach gmin miast Brzeżan, Stryja, Sanoka i Jasła wniesionych do L. 339, 418, 593 i 664 r. 1882 względem zaprowadzenia c. k. Sądów obwodowych w tych miastach.

Wysoki Sejmie!

Do Wysokiego Sejmu weszły w bieżącej sesji cztery prośby a to: pierwsza 17. września b. r. do L. s. 339 p. 253 od gminy miasta Brzeżan — druga 21. września b. r. do L. s. 418 p. 319 od gminy miasta Stryja — trzecia 27. września b. r. od gminy miasta Sanoka do L. s. 593 p. 447 — czwarta 28. września b. r. do L. s. 664 p. 493 od gminy miasta Jasła — a piąta 30. września b. r. do L. s. 687 p. 526 od gmin powiatu brzeżańskiego, domagające się zaprowadzenia w tych miastach c. k. Sądów obwodowych, które to prośby przydzielone zostały komisji prawniczej do załatwienia.

Komisja prawnicza rozpatrując te prośby przekonała się, że Wysoki Sejm jeszcze 15. grudnia 1873 r. powziął uchwałę, iż pożądanem jest rychłe ustanowienie Trybunałów I. Instancyi w Kołomyi, Brzeżanach, Sanoku, Stryju, Wadowicach i Czortkowie, jak nie mniej, że następnie Wysoki Sejm uchwałą z dnia 4. maja 1875 roku oświadczył c. k. Rządowi, iż dla zaradzenia przynajmniej w części potrzebie w Galicyi zachodniej należy ustanowić jak najrychlej Trybunał I. Instancyi oprócz w Wadowicach także w Jasle.

Z dniem 1. stycznia 1876 zaprowadzonym został w rzeczy samej c. k. Sąd obwodowy w Kołomyi, a Najjasniejszy Monarcha przyzwolił 8. września 1876 r. na utworzenie nowego c. k. Sądu obwodowego w Wadowicach, który mocą rozporządzenia ministeryalnego z dnia 27. maja 1879 r. ustanowionym a następnie wprowadzonym został, miasta zaś Jasło, Brzeżany, Sanok, Stryj i Czortków oczekują do tej chwili wprowadzenia tamże takich Sądów obwodowych bez skutku, a to pomimo tego, że Wydział krajowy stosując się do uchwał Wysokiego Sejmu w tej sprawie powziętych powyżej już powołanych, jako też i późniejszych uchwał sejmowych mianowicie z 5. października 1878 i 24. lipca 1880, pismami z 3. marca 1874 L. 21.924 — 25. czerwca 1875 L. 10.803 — 2. lipca 1878 L. 34.742 — 3. grudnia 1878 L. 57.603 i 8. października 1880 L. 35.070, a nareszcie także co do ustanowienia Sądu obwodowego w Sanoku 18. kwietnia 1882 L. 18.120 wniesionemi przy c. k. Ministerstwie sprawiedliwości, spełnienia żądań Wysokiego Sejmu w interesie nie tylko dotyczących miast ale głównie w interesie kraju kilkakrotnemi uchwałami Wysokiego Sejmu wyrzeczonych stanowczo się domagał.

W skutek tych częstych nalegań Wydziału krajowego a w szczególności także i prośb przez Reprezentacye miast Brzeżan i Sanoka bezpośrednio przy c. k. Prezydium lwowskiego Sądu wyż-

szego wniesionych, w których gmina miasta Sanoka przedłożyła uchwałę Rady gminy zawierającą przyrzeczenie dopłacania Wysokiemu Rządowi na umieszczanie tamże Sądu obwodowego przez przeciąg lat 25 corocznie po 2.000 zł. w. a., lub dostarczenia na przeciąg lat 5 bezpłatnie wszelkich lokalności dla c. k. Sądu obwodowego potrzebnych, zaś gmina miasta Brzeżan nie tylko wykazała, iż zobowiązała się uchwałą Rady gminnej uiszczać c. k. Rządowi przez przeciąg lat dziesięciu corocznie po 2.000 zł. w. a. pod warunkiem, jeżeli Sąd obwodowy tamże do lat trzech, przeto od 1. lipca 1883 swoje czynności rozpocznie, ale także dołączyła do tej swojej prośby oświadczenie właściciela miasta Brzeżan JW. Stanisława hr. Potockiego, który się takowem zobowiązał w razie zaprowadzenia w tymże samym czasie c. k. Sądu obwodowego w tym mieście opłacać c. k. Rządowi przez przeciąg lat 10 corocznie po 1.500 zł. w. a. — zawiadomiło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości reskryptem z dnia 19. lipca 1880 do L. 9.813 tutejsze c. k. Prezydium wyższego Sądu krajowego, że jakkolwiek uznaje potrzebę pomnożenia Trybunałów w naszym kraju, to przecie ze względu na stosunki finansowe państwa potrzebie tej tylko w ten sposób będzie się mogło stać zadosyć, że pomnożenie to Trybunałów tylko po jednym i to w miarę nagłej potrzeby nastąpi — i że jakkolwiek na razie nie może orzec. w którym mieście i kiedy przystąpi do ustanowienia nowych Trybunałów, obecnie już nie podlega żadnej trudności, ażeby na podstawie ofert miast Brzeżan i Sanoka wejść w bliższe układy z tymi miastami i wydało zarazem tak do Prezydów c. k. Sądów obwodowych w Złoczowie i Przemyśle jakoteż i do dotyczących naczelników c. k. Sądów powiatowych wezwania, by już obecnie stwierdzono możność umieszczenia w tych miastach Trybunałów i obliczono w przybliżeniu kosztu ulokowania onychże, wzywając przy tem Wydział krajowy, ażeby ze swojej strony wpłynął na mieszkańców tych miast i powiatów, by się do kosztów zaprowadzenia tamże z ich korzyścią Trybunałów przyczynić zechcieli.

Wydział krajowy zawiadomił o tym postanowieniu c. k. Ministerstwa sprawiedliwości reskryptem z 8. października 1880 L. 35.070 dotyczące Wydziały Rad powiatowych celem poinformowania gmin miast Brzeżan i Sanoka, polecając przy tem, ażeby przy zeznawaniu dla Wysokiego c. k. Rządu wspomnianych już powyżej oświadczeń — zawierających zobowiązanie do uiszczenia opłat za umieszczenie c. k. Sądów obwodowych, zastosowały się do postanowienia określonego §. 99 ust. gm. i wyjednały zatwierdzenie takowych przy Radzie powiatowej.

Chociaż od chwili wydania powołanego powyżej reskryptu c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 19. lipca 1880 L. 9.813 już dwa lata upłynęły, nie postąpiła sprawa ta zaprowadzenia dalszych c. k. Sądów obwodowych naprzód i to pomimo tego, że jest nie tylko nagłą, ale i ze wszech miar słuszną. W kraju naszym bowiem na obszarze 1.425 kwadr. mil urzęduje obecnie jedynie 12 c. k. Sądów obwodowych, a każdy z tych Sądów załatwia sprawy sądowe ludności mniej więcej 600.000 mieszkającej na obszarze 100 do 200 kwadr. mil, gdy przeciwnie w Górnej Austrii na obrzarze 217 mil kwadr. istnieje 4 Trybunały I. Instancyi, z których każdy na obszarze przeciętnie 54 mil kwadr. załatwia sprawy wszystkie w jego zakres działania należne ludności nie dosięgającej 200000, w Czechach zaś na obszarze 943 mil kwadr. urzęduje takich Trybunałów 16, z których każdy załatwia sprawy ludności zaledwie 350.000 wynoszącej, a zamieszkałej na obszarze, licząc przeciętnie 58 mil kwadr., i dla tego to nawet bez względu na to czyli dotyczące gminy miejskie, lub powiaty zechcą przyczynić się do kosztów połączonych z zaprowadzeniem nowych Trybunałów, lub nie, wypada domagać się tego, ażeby kraj nasz co do ilości Sądów tak jak to sprawiedliwość wskazuje zrównany został z innymi krajami koronnymi państwa austriackiego, a to tem usilniej, kiedy komisya prawnicza w sprawozdaniu swoim Wysokiemu Sejmowi dnia 3. maja 1875 roku L. 267 sejm. przedłożonym, domagając się pomnożenia w naszym kraju sądowych urzędników tak konceptowych jakoteż i manipulacyjnych, dowodnie wykazała, że co do liczby takowych w stosunku do innych krajów koronnych państwa Austriackiego w sposób rażący jest upośledzonym.

Pominąć nie można także tego milczeniem, że obecnie wobec rozległych okręgów c. k. Sądów obwodowych w kraju naszym, strony szukające sprawiedliwości narażone bywają na niezwykłą utratę drogiego nieraz czasu i znaczne wydatki, kiedy niektóre z nich mieszkają w miejscowościach

150 i do 200 kilometrów od właściwych sobie c. k. Sądów obwodowych odległych, obywatele zaś powołani do spełniania przy tych c. k. Sądach obwodowych obowiązków sędziów przysięgłych opuszczają swoje rodziny i pozostawiać nieraz bez należytego dozoru swoje gospodarstwa ponosząc nieobliczone straty, których by uniknąć mogli, gdyby odległość c. k. Sądów obwodowych została zbliżoną — a i Wysoki Skarb ponosi także w skutek takiego stanu rzeczy znaczne wydatki, bo c. k. Sądy obwodowe powołując do rozpraw w sprawach karnych świadków lub znawców z miejscowości od siedziby Sądu 100 do 200 kilometrów odległej — zmuszone są opłacać owym znaczne koszta podróży, czemu niewątpliwie się zapobieże, jeżeli niezwykle rozległe obecne okręgi c. k. Sądów obwodowych przez zaprowadzenie nowych takich c. k. Sądów obwodowych i wydzielanie dla takowych z obecnych okręgów sądowych odpowiednich części zostaną zmniejszone.

Dlatego też komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

»Wzywa się ponownie c. k. Rząd, ażeby w myśl uchwał sejmowych z 15. grudnia 1873, 14. maja 1875, 5. października 1878 i 24. lipca 1880 jak najrychlej ustanowił i w życie wprowadził c. k. Sądy obwodowe w Brzeżanach, Sanoku, Stryju, Jaśle i Czortkowie“.

Lwów dnia 2. października 1882.

Przewodniczący

Bazyli Kowalski.

Sprawozdawca

Walery Waygart.

